

ที่นี่มีความแตกต่างมากมาย (ตอนที่ ๔)

ครูแอ่ว

ตอนที่ ๔ ที่นี่มีตกซ้ำชั้น

ขณะที่การศึกษาไทยมีการแสดงความคิดเห็นกันมากกว่า ควรมีการตกซ้ำชั้นไหม บางคน (ที่เป็นครู) บอกว่าควร ผู้มีอำนาจในกระทรวงศึกษาบอกว่าควร เมื่อเด็กอ่านไม่ออก เขียนไม่ได้ จะให้ขึ้นชั้นได้อย่างไร บางคน (ที่เป็นพ่อแม่) บอกว่าการศึกษาของเราถ้ามาไกลแล้วจะย้อนกลับไปใช้แบบเก่าไหม

แต่ที่นี่มีการตกซ้ำชั้น กว่าจะมีการตัดสินใจให้นักเรียนซ้ำชั้นจะมีการติดตาม พูดคุย แนะนำ แก้ไข ตักเตือน ต่อเนื่องมาตลอดปีการศึกษา เป็นการทำงานร่วมกันของทุกฝ่าย บุคลากรในโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับเด็กและพ่อแม่ของเด็ก

เริ่มต้นเทอมแรก ครูประจำชั้นจะทำ *synthèse de classe* เพื่อวิเคราะห์เด็กในชั้นเป็นรายบุคคล ทั้งพฤติกรรมและการเรียน ผลการวิเคราะห์จะส่งให้ครูทุกคนที่สอนในชั้นนั้นรับทราบ เป็นภาพรวมของห้อง และแยกเป็นรายบุคคลสำหรับนักเรียนที่ต้องดูแลเป็นพิเศษ เช่น ขาดความรับผิดชอบต่อการเรียน มีสมาธิในการเรียนไม่ต่อเนื่อง สม่่าเสมอ อ่อนภาษาฝรั่งเศส การแก้ปัญหาเริ่มจากนัดพบผู้ปกครองเพื่อพูดคุย บางกรณีมีการทำจดหมายเป็นหลักฐานร่วมกันว่าผู้ปกครองต้องให้ความร่วมมืออย่างไรบ้าง ละเอียดยิบมาก เช่น ช่วยดูการจัดกระเป๋านักเรียนทุกวันสำหรับเด็กที่ชอบลืมเอกสารการเรียนอุปกรณ์การเรียน ช่วยดูการทำบ้าน ฯลฯ ถ้าเด็กอ่อนภาษาฝรั่งเศสซึ่งเป็นภาษา

ที่ใช้ในการเรียน เด็กคนนั้นต้องมีชั่วโมงเรียนเสริมตลอดปีการศึกษา เรียกว่า *FLESCO* (*le français langue étrangère et de scolarisation*) บางคนที่มีปัญหาพิเศษ เช่น เด็กมีอาการบกพร่องในการอ่าน มีปัญหาในการอ่านเขียน สะกดคำติดขัด ผสมคำไม่ได้ จัดเป็นความผิดปกติเฉพาะด้านการเรียนรู้ (*Learning Disorder*) ซึ่งเป็นสาเหตุจากความผิดปกติของการทำงานที่เซลล์สมองซีกซ้าย เรียกว่า *dyslexia* เจ้าหน้าที่ของโรงเรียน เรียกว่า *orthophoniste* จะติดตามตลอดปีพร้อมรายงานและคำแนะนำว่าครูควรให้งานจัดการเรียนการสอนให้เด็กเหล่านี้ในลักษณะแบบใด

เทอมที่หนึ่งและเทอมที่สองจะมีวันที่ครูและผู้ปกครองพบกัน (*rencontre parents-profs*) ของแต่ละระดับชั้นในตอนเย็นหลังเลิกเรียน ครูประจำชั้นจะแจกตารางนัดหมาย มีชื่อวิชา ชื่อครู และห้องที่นัดพบ เด็กจะนำตารางมาให้ครูเลือกเวลานัดพบ (เจ็ดนาที่ต่อคน) ผู้ปกครองบางคนขอนัดพบครูทุกคน บางคนขอนัดพบเฉพาะวิชาสำคัญ หรือวิชาที่ลูกตนเองมีปัญหา ครูเป็นฝ่ายขออนัดก็ได้ สิ่งที่น่าสนใจ คือ ผู้ปกครองถือกระดาษเข้ามาคุยด้วยแล้วจดบันทึกทันทีสิ่งที่ครูตั้งข้อสังเกตเรื่องพฤติกรรมลูกของเขาตามรายวิชา ทั้งนี้สัปดาห์ละเรียน และผลการเรียน ดังนั้นครูต้องเตรียมข้อมูลให้ดีกับข้อซักถามของพ่อแม่

เมื่อสิ้นเทอมในแต่ละเทอม จะมีการประชุม ประเมินผลซึ่งเรียกการประชุมนี้ว่า Conseil de classe ซึ่งสมชื่อจริง ๆ นอกจากมีการพิจารณาผล การเรียนของนักเรียนร่วมกันแล้ว เด็กที่ดีก็จะมี การชื่นชม เด็กที่มีปัญหา ก็จะมีการแนะนำตักเตือน การ ประชุมนี้จะมีทุกสัปดาห์เรียน ก่อนการประชุม ครูจะลงคะแนนรวมสิ้นเทอมพร้อมคำชมและ คำเสนอแนะ (Appréciations et conseils) ให้ นักเรียนเป็นรายบุคคล ส่วนนักเรียนก็ประชุมกัน เพื่อให้ตัวแทนห้องเสนอเรื่องที่นักเรียนส่วนใหญ่ ของห้องต้องการ ผู้ปกครองของนักเรียนห้องนั้น ก็จะรวบรวมข้อมูลของผู้ปกครองในชั้นนั้นมา ล่วงหน้า การประชุมแต่ละระดับชั้นใช้เวลาประมาณ หนึ่งชั่วโมง หลังเลิกเรียน วันละหนึ่งระดับชั้น ระดับชั้นหนึ่งมีสามห้องเรียน กว่าเสร็จครบสาม ห้องก็ประมาณสองทุ่มครึ่ง สำหรับฉันไม่เคยรู้สึก ว่าช่วงเวลานี้เป็นสิ่งที่น่าเบื่อเลย มีแต่ความรู้สึกที่ ชื่นชม

ประธานการประชุมคือ ครูใหญ่ฝรั่งเศส หรือ หัวหน้าของ Vie scolaire ห้องถูกจัดเป็นตัว U ครู ทุกวิชาหนึ่งเรียงเป็นแถว ตัวแทนนักเรียนสองคน ตัวแทนผู้ปกครองสองคน การประชุมเริ่มด้วย ประธานบอกลำดับขั้นตอนของการประชุม ดังนี้ ครู ประจำชั้นพูดภาพรวม ตัวแทนนักเรียนพูด ตัวแทน ผู้ปกครองพูด แล้วจึงจะพูดถึงนักเรียนเป็นราย บุคคล

ครูประจำชั้นจะเสนอ synthèse de classe บอกว่ามีนักเรียนกี่คน ผู้ชาย ผู้หญิงกี่คน ระดับ ความสามารถในการเรียนของแต่ละระดับมีกี่คน เก่ง ปานกลาง อ่อน มีนักเรียนที่มีปัญหาพฤติกรรม กี่คน ปัญหาการเรียนกี่คน มีนักเรียนที่ได้คะแนน เพิ่มขึ้นจากเทอมที่แล้วกี่คน คะแนนลดลงกี่คน ครูประจำชั้นบางคนเป็นครูพลศึกษา แต่มาดและ

ความสามารถในการนำเสนอตรงนี้ช่างห่างไกลจาก ครูพลศึกษาในโรงเรียนไทย เมื่อครูประจำชั้นพูดจบ ครูวิชาอื่นอยากเพิ่มเติมก็ได้ แต่เป็นการพูดภาพรวม ยังไม่มีการพูดถึงนักเรียนเป็นรายบุคคลในตอนนั้น

ต่อจากนั้น ตัวแทนนักเรียนก็พูดถึงบรรยากาศ ของห้องตนเอง เมื่อเป็นการประชุมของชั้น 6^e ฉันอดนึกเอ็นดูตัวแทนนักเรียน เด็กอายุ ๑๐ ขวบ สองคน บางคนตัวยังโผล่พ้นโต๊ะมานิดเดียว นั่งอยู่ ท่ามกลางครูทุกวิชา นึกถึงเด็กไทย ถ้าต้องมานั่ง ประชุมแบบนี้คงนั่งตัวลีบแน่ แต่เด็กที่มีมาดของ ความมั่นใจ เหมือนว่าเป็นความรับผิดชอบของ ตนเองที่ต้องทำหน้าที่ให้กับห้องของตัวเองในฐานะ ตัวแทนห้อง เด็กทั้งสองคนจะแบ่งกันทำงาน อย่างมีระบบ บนโต๊ะของเด็กมีกระดาดที่เขียน ข้อความที่จะเสนอให้ที่ประชุมพิจารณา นอกจากนั้น ยังมีกระดาดที่เตรียมไว้เพื่อบันทึกการประชุม เด็กบางคนตัดกระดาดเป็นแผ่นเล็ก ๆ เท่าจำนวน นักเรียนในห้องและเขียนชื่อเพื่อนไว้มุมกระดาด โดยแบ่งจำนวนเขียนคนละครึ่งห้อง เด็กบางคน เตรียมกระดาดแผ่นใหญ่แต่ติดตารางเป็นช่องเพื่อ เขียนบันทึกเป็นรายบุคคลเกี่ยวกับความคิดเห็น หรือคำแนะนำให้แก่ไขของที่ประชุม เด็กจะเขียน อย่างรวดเร็ว แม้จะเป็นเด็กชั้น 6^e ก็ตาม นับว่า เด็กต้องมีสมาธิดีมาก เพราะจะรู้ว่าจังหวะไหนที่ ตนเองควรแสดงความคิดเห็นด้วย เด็กจะพูดดีมาก ดูเป็นผู้ใหญ่เกินอายุ ไม่เกร็ง บางคนมีมาดว่าจะ เป็นนักการเมืองในอนาคตเสียด้วยซ้ำ สิ่งที่เด็กนำ เสนอบางครั้งอาจหาญมาก เช่น เด็กบอกว่านักเรียน ในชั้นคิดว่าวันพฤหัสบดีเป็นวันที่มีการบ้านมาก เกินไป คราวนี้ประธานก็ไล่ว่าครูคนไหนสอนวัน พฤหัสบดีบ้าง หลังจากเด็กพูด ตัวแทนผู้ปกครอง จะพูด มีทั้งความคิดเห็น ข้อเสนอแนะที่รวบรวม มาจากผู้ปกครองในระดับชั้นนั้น

หลังจากนั้น เป็นการพิจารณาเป็นรายบุคคล ผลการเรียนรู้ของเด็กถูกนำเสนอผ่านเครื่องวิดีโอโปรเจกเตอร์ที่ละคน ผลการเรียนรู้ของทุกวิชา แต่ละวิชาแสดงให้เห็นคะแนนสูงสุด คะแนนต่ำสุด คะแนนเฉลี่ย และคะแนนที่เด็กคนนั้นได้ แต่ละวิชาจะมีคำชมและข้อเสนอแนะ (Appréciations et conseils) ของครูแต่ละวิชาอยู่ท้ายคะแนน นอกจากนี้ยังมีเวลาขาดเรียน ถ้ามี ท้ายสุด คือ คะแนนพฤติกรรม จะเห็นได้ว่าสิ่งที่นำเสนอเป็นของจริงที่ต้องยอมรับ ครูเจ้าของวิชาก็นั่งอยู่ตรงนั้น พร้อมทั้งจะบอกเหตุผลเพิ่มเติมได้

แม้ว่าการประชุมแต่ละครั้งฉันต้องกลับบ้านช้าสามชั่วโมง แต่ก็รู้สึกเพลิดเพลินอ่านสำนวนที่ครูฝรั่งแต่ละวิชาเขียนใน Appréciations et conseils เช่น « Excellent travail. Félicitations ! Une élève sérieuse avec une bonne attitude. » « De gros progrès ce trimestre. Bravo ! » « C'est un peu mieux par rapport au trimestre précédent. Vous pouvez encore mieux faire. » « Vous êtes sur la bonne voie. Continuez ainsi ! » « Redoublez vos efforts ! » « Résultats moyens. Prenez confiance en vous. Vous pouvez encore progresser. » ช่างให้กำลังใจกันจริง ๆ ถ้าแบบเข้ม ๆ ก็มี เช่น « Trop de bavardages en classe. Il faut améliorer votre comportement ainsi que votre attitude. J'espère mieux de vous pour le trimestre prochain. » « Trimestre satisfaisant,a des capacités qu'il pourra encore mieux exploiter quand il saura prendre le temps d'écouter et comprendre les consignes, avant d'agir. Elève dynamique mais trop bavard parfois, attention. » สิ่ง

สังเกตเห็น ครูจะมองนักเรียนทั้งสองด้าน การเรียนและนิสัย อีกสิ่งหนึ่งคือ เด็กที่เรียนดีนิสัยดี ช้องคำชมคำแนะนำ ก็ดีไปหมดทุกวิชา ในทางกลับกัน ถ้าเรียนไม่ดี มีปัญหาพฤติกรรม ครูทุกคนก็เขียนมาทำนองเดียวกันหมด ถ้าสมมติว่า ถ้ามีเด็กคนหนึ่งที่ได้ผลการเรียนรู้หมดทุกวิชา ยกเว้นวิชาของครูหนึ่งคน และครูทุกคนเขียนคำชมดีหมด ยกเว้นคำชมของครูคนหนึ่ง ผลการเรียนรู้ของเด็กที่ปรากฏบนจอใหญ่เหมือนเป็นการประกาศที่ชัดเจน ถ้าเราเป็นครูคนเดียวที่เห็นต่าง เราคงต้องกลับไปคิดว่าเกิดอะไรขึ้น เรามีอคติกับเด็กหรือเปล่า หรือว่าเด็กรู้สึกมีอคติกับเราหรือวิชาของเรา เราคงต้องไปทบทวนเพื่อแก้ปัญหา

ตอนสุดท้ายของ Bulletin ของเด็ก ครูประจำชั้นจะนำเสนอ (Appréciations générales) สรุปภาพรวมของเด็กที่ละคน ที่ประชุมจะประเมินมากกับการเลือกคำ เช่น ถ้าเด็กมีความตั้งใจก็ต้องระวังให้เลือกใช้คำที่ทำให้กำลังใจและแนะนำ ถ้าเป็นเด็กที่ไม่ตั้งใจ ก็จะใช้คำเข้มข้น โดยให้เหตุผลว่าต้อง secouer ให้รู้สึกตัว ให้ปรับปรุงตัว ถ้าอาการหนักมาก จะถูกเขียนว่าให้ระวังการถูกซ้ำชั้นในปลายปี (décision décisive) นั่นคือการเตือนแต่เนิ่น ๆ ตั้งแต่ทอมแรก ประธานจะบันทึกชื่อเด็กที่มีปัญหาเพื่อนัดพบพูดเป็นรายบุคคลทั้งเด็กและพ่อแม่ ระหว่างที่ครูแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเด็กที่ละคน บางครั้งเด็กตัวน้อย ๆ ที่เป็นตัวแทนของห้องจะยกมือขึ้นเพื่อขอแสดงความคิดเห็น ประธานจะเรียกชื่อเด็กอย่างสุภาพ Monsieur..., Mademoiselle... ให้พูดแสดงความคิดเห็น บางครั้งเด็กบอกถึงความตั้งใจความพยายามของเพื่อนนอกห้องเรียน หรือปัญหาส่วนตัวของเพื่อนที่ครูไม่รู้ เป็นการปกป้องเพื่อนอย่างน่ารักและมีเหตุผล แต่ไม่ใช้การเข้าข้าง บางครั้งตัวแทนผู้ปกครองเสริม

ในสิ่งที่ตนเองรู้เกี่ยวกับครอบครัวของเด็กคนนั้น เช่น พ่อเดินทางไปต่างประเทศบ่อย แม่ไม่สบาย ทำให้ขาดการดูแลในการทำการบ้าน เป็นต้น ถ้าเป็นเด็กที่เรียนดี ที่ประชุมก็พิจารณาอย่างประณีตดีกว่า ควรจะเขียน *Très bons résultats* หรือ *Excellents résultats* หรือควรจะเติมว่า *Félicitations !* ก็จะไล่ดูคะแนน และคำชมของครูแต่ละวิชา ถ้าเป็นการประชุมประเมินผลของภาคเรียนที่ ๒ หรือภาคเรียนที่ ๓ ก็จะย้อนกลับไปดูภาคเรียนที่แล้วมา ดีขึ้นไหม หรือคะแนนลดลง ได้เคยเตือนหรือแนะนำอะไรบ้าง บางคนถึงคะแนนไม่ได้ดีมาก แต่มีการพัฒนาขึ้น ก็ต้องหาคำที่ให้อกำลังใจยืนยันต่อไป

หลังจากที่ประชุมแสดงความคิดเห็น ครูประจำชั้นจะแก้ไข *Appréciations générales* ที่ตนเตรียมมา แต่โดยส่วนมากครูประจำชั้นรู้จักเด็กของเขาจริง ส่วนมากจะคงไว้ตามเดิม จะมีแก้ไขเพียงนิดหน่อยเท่านั้น การประชุมภาคเรียนที่ ๓ จะเข้มข้นมาก เมื่อมีการที่ต้องพิจารณาว่า

เด็กคนนั้นต้องซ้ำชั้นไหม จะมีการอภิปรายกันมากมาย แต่ทั้งหมดไม่ใช่การเริ่มต้นคิดเพื่อตัดสินอนาคตเด็ก แต่ทุกอย่างได้มีการติดตามต่อเนื่องมาตั้งแต่เทอมที่ ๑ และเทอมที่ ๒ การเตือน การพบพูดคุยของโรงเรียน ครูประจำชั้นกับเด็กและพ่อแม่ ทำมาแล้วอย่างต่อเนื่องตลอดปีการศึกษา แต่อย่างไรก็ตาม ที่ประชุมจะคิดแล้วคิดอีก บางครั้งต้องมีการออกเสียงในที่ประชุม เหตุผลสมควรที่ให้ซ้ำชั้น คือ ให้โอกาสนักเรียนคนนั้น ได้รู้ ได้ทำในสิ่งที่ยังทำไม่เต็มที่ในปีที่ผ่านมา ถ้าปล่อยเขาไปอนาคตของเขาที่ต้องเรียนต่อไปในชั้นที่สูงขึ้น เขาจะทำสำเร็จได้หรือไม่ ถ้าพื้นฐานของเขายังไม่แน่นพอ

หวนกลับมาดูในโรงเรียนไทย ถ้าจะมีการพิจารณาให้เด็กตกซ้ำชั้น เรามีการวางแผนกระบวนการที่จะช่วยเหลือเด็กเต็มที่หรือยัง และในกระบวนการนั้นเราได้ร่วมมือกันทุกฝ่ายหรือไม่

(อ่านต่อฉบับหน้า ...เมื่อเด็กฝรั่งเศสเรียนไทย)

